

Programma in ipsa Solennitate Pentecostali, Seu Sanctissimi Spiritus Festo

Rostochii: Keilenbergius, 1680

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn742505537>

Druck Freier Zugang

Universitäts
Bibliothek
Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rostdok/ppn742505537/phys_0001

DFG

T. 512.

1680. Pfing.

~~A-1256.~~ 33.

PROGRAMMA
in ipsa
SOLENNITATE
PENTECOSTALI,

1680

Sen

SANCTISSIMI
SPIRITUS
FESTO,

ab

Universitatis Rostochiensis
RECTORE,
HINRICO DRINGENBERGIO,

Hebr. Ling. & Catech. Sacrae Profes. publ.

Facult. Philosoph. Seniore, hodieque

DECANO,

Propriid. Kal. Junij, ANNO MDCCCLXXX.

P. P.

Sub Sigillo Rectoratus.

ROSTOCHII,

Typis Vidua B. FRIDERICI KEILENBERGII,

Acad. Typogr.

M. 1236 33

* * *

Vum hodiernæ maximeqve festivæ solennitatis ita ferat ratio, uti nonnulla de SANCTISSIMO SPIRITU commentandi non tam detur occasio, quam imponatur magè necessitas, sedet utiq; sententia, si licet omnia adferri alia qvirent, nunc saltem de ineffabili ejusdem SPIRITUS processione non diffusius qvidem fari, sed qvæ paginarum videbuntur angustia permissura, tantummodò delibare. Neq; enim vel sic usqve adeò malignè functuri officio, aut à proposito videbimur ablusuri. Controversia certè jam à multis seculis Latinos inter & Græcos, seu occidentalem & Orientalem Ecclesiam agitata est, anqvistumqve, an illa SPIRITUS SANCTI processio à solo vel sit, vel fiat PATRE, an verò à PATRE FILIOQVE simul; Latinis posterius, prius Græcis recentioribus acriter acerbèqve defensantibus. Nos qvidem, uti Qvæstio eò rectius curatiusqve intelligatur, & qvid de re hac totà habendum sit, eò fiat luculentius, historiam certaminis, præsentis super capite longa annorum serie habiti, compendio percurremus. Anno itaq; CCCLXXXI. THEODOSIUS Senior Constantinopoli synodum indixit; cui interfuerunt ad minimum ex Patribus CL. contra Pneumatomachos coelestem adferturi veritatem; idqve ideò præcipuè, qvòd celebratissima Nicæna Synodus de SPIRITUS SANCTI personâ plenè non decrevisset. Hic igitur Symbolo Nicæno inter alia, post hæc verba: *Et in Spiritum Sanctum* (Nicænæ formulæ finem) apposuerunt: *Dominiū & vivificantem, & ex Patre procedentem.* Nusquam deprehenditur additio: FILIOQVE; sed simpliciter undiqvæ innuitur, tantum, SPIRITUM SANCTUM à PATRE procedere, definitum esse. Inde qve factitatum, uti

enti postea aliquam multi processionem SPIRITUS à FILIO infician-
di ansam arriperent. Insecutis temporibus ortus est Diabolo satus
NESTORIUS, qui duas in CHRISTO personas, divinam & humanam
esse, magno docuit conamine; cui dogmati retundendo, aut falsi-
tati ejusdem demonstrandæ, jussu THEODOSII junioris, Seculi V. an-
no 31. ducenti circiter Episcopi in Ephesina urbe convenerunt.
Ubi principes sustinere partes videres *Cyrillum Alexandrinum*; cui et-
iam duodecim sic satis decantati contra Nestorium conscripti sunt
anathematismi. Sed enim *Theodoretus* illi sese Episcopo opposu-
it, quantum in ipso foret, dictos anathematismos oppositâ vel repre-
hensione, vel contradictione rescissurus. Occasione refutationis
anathematismi 9. negat Spiritus Sancti à Filio processionem.
Placet verba ipsius, sed latinâ jam saltem ex versione, subicere: Pro-
prium, inquit, si quis dicat Filii Spiritum, seu ejusdem cum ipso nature, &
ex Patre procedentem, id verò nos quoque simul confitebimur, & tanquam
piam suscipiemus vocem. Quod si verò tanquam ex Filio, aut per Fili-
um existentiam habere dicatur, hoc ut blasphemum & impium rejici-
mus. Credimus enim Domino dicenti: Spiritus qui ex Patre procedit.
Sed & sacratissimo Paulo, dicenti similiter: Nos autem non Spiritum
mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo patre est. Respondit Cyril-
lus Theodoro rectè solidèqve, interqve alia, post allegatum ex
Epist. ad Rom. IIX. v. 9. oppido illustrem locum, quo Theodoretum
confunderet, pergit, & Procedit, ait, quidem ex Deo & Patre Spiritus
Sanctus secundum servatoris vocem: Sed non est alienus à Filio; Omnia
enim habet cum Patre. Et hoc ipse edocuit, dicens de Spiritu Sancto: omnia
quæcunque habet Pater mea sunt. Propterea dixi vobis, quia de meo
accipiet, & annuntiabit vobis. Ergo clarificavit quidem Jesum Spi-
ritus Sanctus admirabilia operans; veruntamen ut Spiritus ejus, & non
ut aliena virtus, & eo præstantior, secundum quod intelligitur DEUS. Ita
ille. Ceterum quod *εὐαγγέλιον* attinet, primum in Concilio To-
letano IIX. ut vulgò numerari solevit, Symbolo creditur inserta vocu-
la; FILIOQVE; idqve circa annum CHRISTI 451. Enimvero
in principio Synodi Constantinopolitanum, sicut in sa-
cris Missarum solennitatibus apud eos cantabatur, cum illa additio-

ne: *Et Filio*: ponitur. Postea PIPINUS, CAROLI M. Pater, Anno DOMINI DCCCLXVII. Gentiliaci in Galliis Synodum habuit sic satis magnam, in quâ Romanos inter & Græcos de Sancta Trinitate, & de sanctorum imaginibus controversiæ ventilarentur, interque etiam alia dispiceretur, utrum Spiritus Sanctus, sicut à Patre procedat, ita pariter etiam à Filio procederet. Patrem secutus CAROLUS M. synodum non minus amplam de eadem quæstione *Aquis grani* collegit, exque eodem concilio missi Legati abs CAROLO Imperatore ad LEONEM III. Pontificem, sciscitaturi, quidnam ipse de additione illa sentiret, & annon rectè Symbolo appositam esse arbitraretur. Quibus respondit Pontifex piè ac prudenter, sese omnino ita credere, & si quis ad subtiliora illa penetrare possit, sic ei utique credendum esse, si salvus esse velit, statuere. Ceteroqui, quia voculam illam; *Filioque*; Constantinopolitana Synodus Symbolo non adiecisset, addendam ei non esse. Quæ dein interveni-
tuplurium interrogationum circa idem negotium idem Papa reposuerit, videri legique possunt in *Baronianis* Annalibus ad annum DCCCIX. Hoc saltem heic monere non abs re fuerit, non contentum fuisse LEONEM, suadere Francis, ut ne deinceps de processione à Filio adderent; sed Romæ præterea in argentea tabulâ hoc symbolum constantinopolitanum absque illo; *FILIOQUE*; scribi depingique iussisse. Interim non tantum in Hispania, sed etiam quâ Francorum regnum patebat, additio illa cantabatur. Romæ quidem hætenus additum erat nihil; donec postea etiam ibi adjectio illa reciperetur. Quod Græcos attinet, ipsi non saltem vehementer querebantur, Symbolo Constantinopolitano aliquid additum esse, cui nihil adjici, nisi à Synodo Oecumenicâ, posset; verum ipsam etiam sententiam de processione Spiritus Sancti à Filio nimiooperè impugnabant. Et jam suâ atate, id est seculo IIX. JOANNES DAMASCENUS lib. I. de fid. orthod. cap. XI. ita ex versione latinâ, quam non minus heic quoque damus, scribit: *Spiritum Sanctum cum dicimus, etiam Spiritum Filii nominamus; sed non ex Filio. Si quis enim Spiritum Christi non habet, inquit divinus Apostolus. Quin & per filium apparuisse, & traditum nobis esse confitemur. Insufflavit enim & dixit discipulis suis:*
Accipite

*Accipite Spiritum Sanctum: Quemadmodum ex sole quidem Gradus;
 & splendor; ipse enim fons est & radii, & splendoris. Per radium au-
 tem splendor nobis traditur; & ipse radius est qui illuminat nos, &
 participatur à nobis. Filium autem nec Spiritum dicimus, nec etiam ex
 Spiritu. Hæc ita S. Damascenus, admodum modeste, atq; ita, uti
 verbis potius, quam reipsa à Latinis dissentite videatur. Longè a-
 cerbius acriusqve PHOTIUS, Patriarcha constantinopolitanus, se-
 culo IX. Est quidem, inquit, adversum Latinos acutum ac inevitabile
 telum, & ante omnia alia, Dominica vox, quæ feram omnem, omnemqve
 vulpem attonitam exterminat & demolitur. Quæ est hæc? Spiritum quæ
 ex Patre dicit procedere. Ex Patre Filius Spiritum procedere adstruit.
 Etti auctorem quæris, per quem facias, imò perficias impietatem, dum
 fabularis Spiritum ex Filio procedere. Quid utique aliud quispiam ac-
 cipere quærat, per quod tuum penitus coarguat impium studium? Si tu do-
 minicas despicias leges, quis religiosus tuam non abominetur opinionem?
 Quid utique aliud te de ruinâ erigat? Et quæ sequuntur alia, æque hor-
 rida immoderataqve, quæ apud Etherianum lib. II. de hæresib. cap.
 16. visas legasq;. Nobis omnia exscribere nec vacat, nec liber. Ad-
 modum diu post, & seculo quidem XI schisma, quod, restituto in pri-
 stinam dignitatem Photio, compositum videbatur, tempore LEONIS
 IX. P. Romani, & Michaelis Cerularii, Patriarchæ Constantinopol. o-
 mnium maximè recrudit; cum Michael Latinos excommunicaret,
 quod contra decretum Concilii Ephesini, uti ipse causabatur, parti-
 culam, *Filiusqve*, Symbolo adjectassent: Quin Theophylactus etiam
 comment. in III. Caput Joan. Latinos omni ex parte reprehendit,
 quod Spiritum Sanctum ex Patre Filioqve procedere docerent cre-
 derentqve. Non absre fuerit, aliqua non ex Græco quidem fonte i-
 pso, sed ex versione tantum latinâ, uti supra aliquoties in aliis facti-
 tatum, adscribere. Non intempestivum, ait, fuerit hac occasione dicere,
 quomodo habeat Filius Spiritum, & quomodo dicatur Spiritus Filii. Dicit
 enim & Apostolus: Spiritum Filii sui in corda vestra misit, clamantem,
 Abba Pater. Et iterum, si autem quis Spiritum Christum non habuerit, hic
 non est ejus. Sane Latini malè hæc exponentes, & minus rectè intelli-
 gentes dicunt, Spiritum etiam ex Filio procedere. Nos autem hoc pri-*

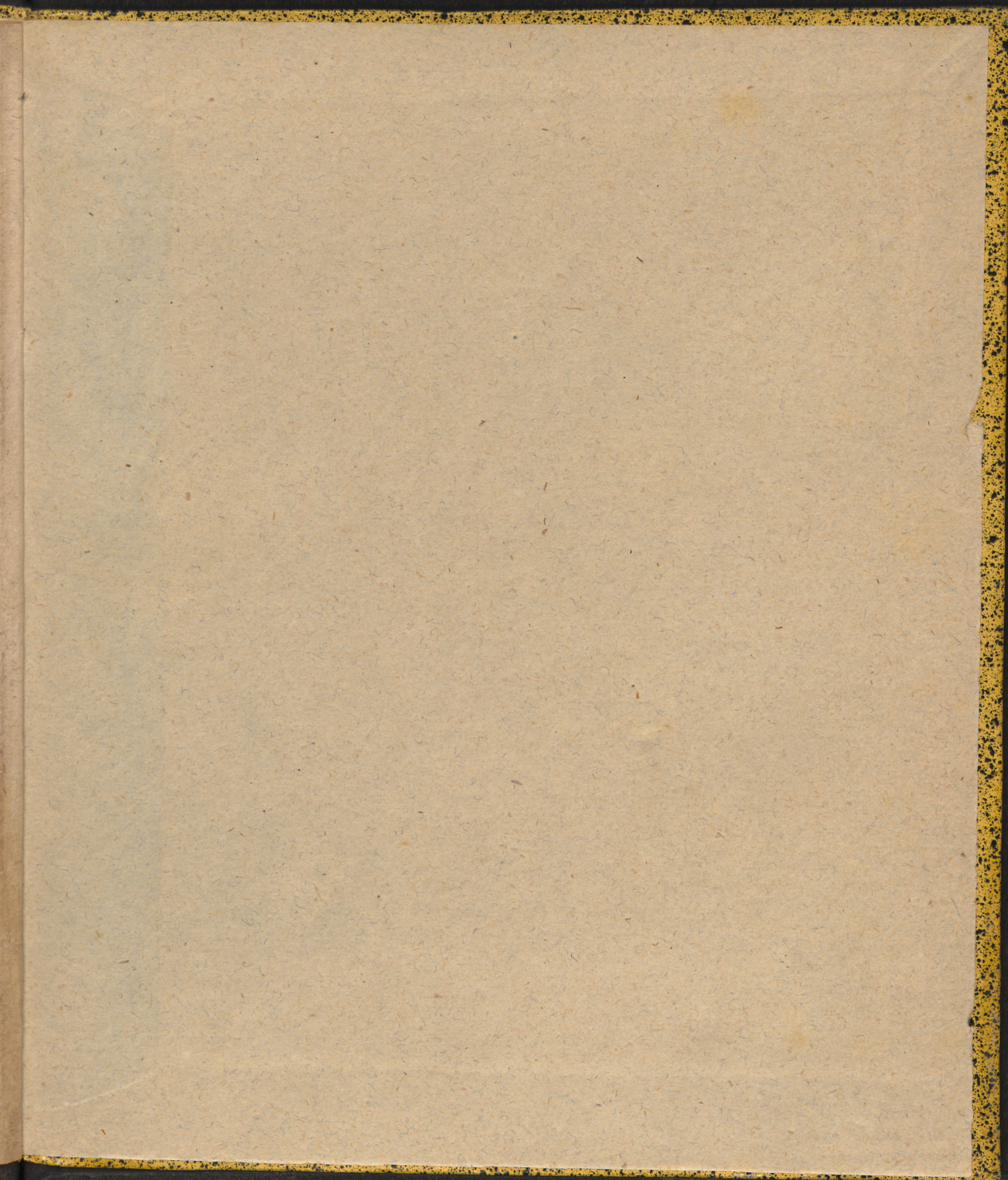
mum dicimus ad eos, quod aliud sit, esse ex quopiam, & aliud, esse cuius-
 dam: Ut, spiritus est quidem Spiritus Filii absque dubio, ut ab omni scri-
 pturâ approbatur; ceterum esse ex Filio, nulla scriptura dicit. Nec multo
 post: Dicitur autem Spiritus esse Filii, secundum quod veritas est Filius,
 & virtus, & Sapientia. Spiritus autem Sanctus & veritatis, & fortitu-
 dinis & sapientia Spiritus ab Esaia describitur. Et aliter, quia per Filium
 hominibus datur, propterea Filii dicitur. Crede igitur tu Spiritum à Pa-
 tre quidem proficisci, per Filium autem dari creaturæ, atque hic sit tibi ca-
 non orthodoxæ doctrinæ. Hæc ita saltem per compendium ex Theo-
 phylacto; Nam ceteroqui locus integer longè est diffusior. Tenta-
 tum quidem aliquotiens est, uti schisma, quod Latinam inter Græ-
 camque Ecclesias, hanc præcipuè ob causam, exortum erat, tandem
 plenè componeretur. Et res videbatur sic præclare satis successisse, aut
 coaluisse scissura, cum Photius, post Ignatii Patriarchæ obitum, adsen-
 tiente Joanne IIX. pristina, ut monitum, dignitati restitueretur, eo-
 rumque omnium, quæ pro alterutrâ parte gesta forent, ~~divina~~ sancire-
 tur: sed enim in novum lis isthac omnis identidem, etiam post ceru-
 larii tempora, erupit nervum. Tandem seculo XV. paulloque an-
 te, quam Constantinopolis caperetur, primò Ferraria, post
 Florentia, præsentem Joanne Paleologo imperatore, celebrata est Syno-
 dus, in quâ res hæc accuratissimè disputata & rursus conciliata est;
 sicut id ipsum ex literis sanctæ unionis visere est: At neque tunc Græci
 constanti mente perdurarunt, prout Chalcondyle l. vi. narratum.
 Quid superiore seculo JEREMIAS patriarcha Constantinopolitano
 responso i. ad Theologos Tübing. scripserit, notius est, quàm ut justo
 prolixius memorari indigeat. In eadem opinione Meletius est patriar-
 cha Alexandrinus, uti id Epistolâ ad Virum Clariss. Janum Doussam sic
 satis abundè An. xcvi. ejusdem seculi superioris, exposuit. Denique nec
 in hunc usque diem aliter Græca docet Ecclesia. Certè longa hac de
 re disputatio instituta Metrophani Critopulo, Patriarchæ Alexan-
 drino, Confessione Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Orientalis, an-
 te hosce lvi. An. Acad. julia transmissa. Cujus plenum argumentum
 suo legi visque loco potest. Hactenus, quantum paginarum instituti-
 que ratio permisit, Quæstionis de Spiritus S. processione, historia. Ad rem
 ipsam

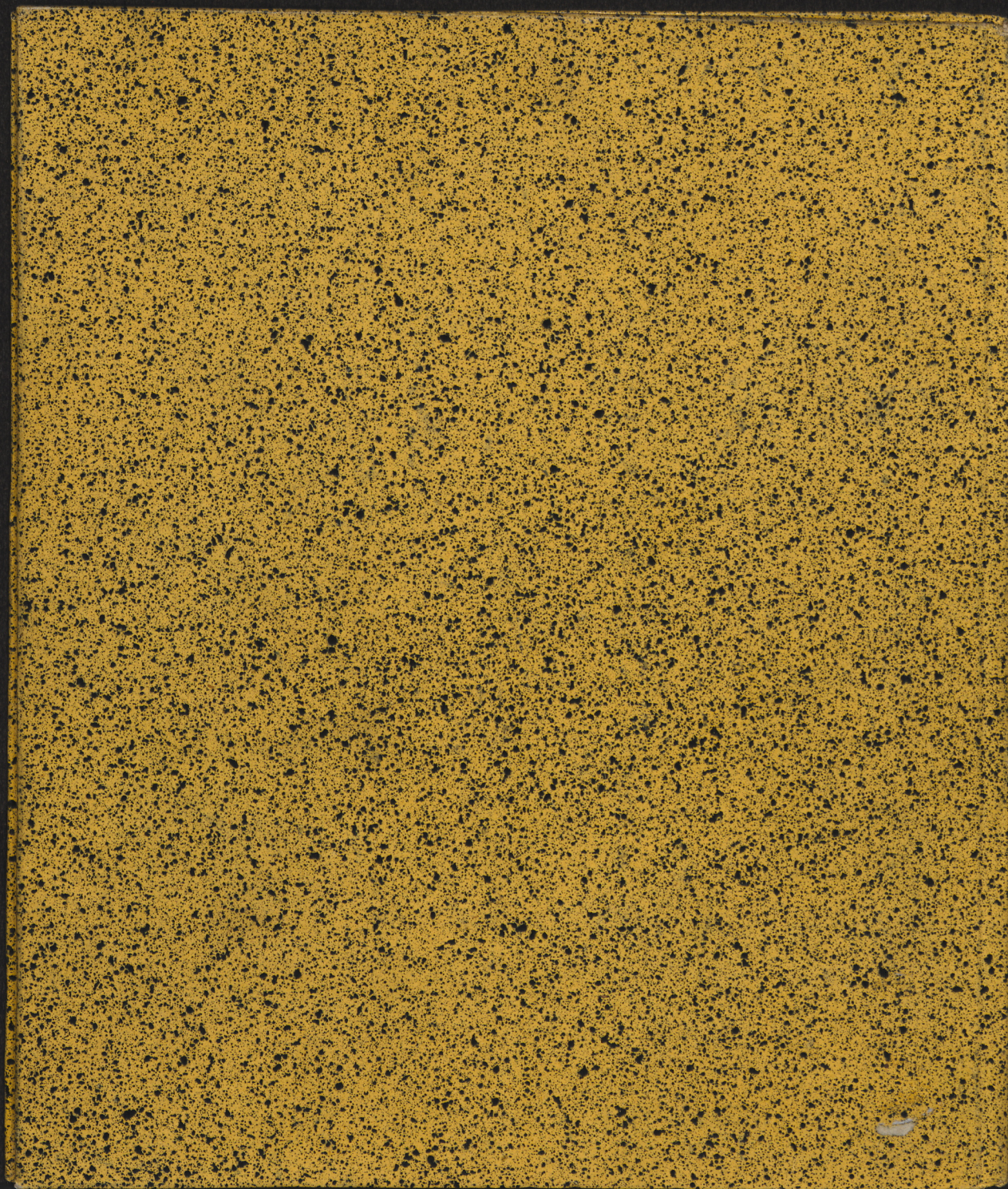
ipsam quod attinet, errant sine dubio Græci, & satis quidem crasse pro-
 lixèq; : Enimvero si vel maximè *κατὰ τὸ πρῶτον* aut verbotenus in Scri-
 pturis sacris non reperias, SPIRITUM S. etiam à FILIO procedere; sa-
 tis id tamen per pronam, facilem, luculentamq; sive sequelam, sive
 collectionem inde deducitur. Principes, ex quibus id fieri queat, loci
 sunt Joan. xvii. 10. it. Joan. xvi. 14. in quibus, quæ sint Patris, etiam Filii
 esse dicuntur; & contra; quæ Filii, non minùs Patris; item, quæ Pater
 habeat, ea verò omnia sua pariter esse, Filius innuit. Hinc confieri ar-
 gumenta possunt planè stringentia: Si omnia, quæ habet pater, Filii
 sunt, habet etiam virtutem spirandi; sed omnia, quæ habet pater,
 CHRISTI sunt; solâ sc. relatione, seu paternitate exceptâ, sive eo, quòd
 hic sit Filius, ille Pater. E. 2. Evidentiùs idem ipsum adhuc probare li-
 cebit ex eo, quòd dicitur *Spiritus Filium glorificaturus, quia de iis, quæ
 sint ipsius, accipiet, & Apostolis annuntiabit.* Quin quod dicatur *Spiritus
 non locuturus à semet ipso, sed ea tantùm locuturus, quæcumq; ex Filio audi-
 erit.* Quod si enim Spiritus S. id quod loquitur, à semet ipso non lo-
 quitur, sed ex eo, quod Filii est, accipit, oritur utiq; etiam à Filio, cum
 una Persona divina ab alterâ cognitionem non accipiat, tanquam,
 quæ ignoret, addiscat: omnes enim ex æquo doctæ sapientesq; sunt, ut
 æquè perfectæ; sed per æternam processionem. Sed jam porro ex Joan.
 xv. 26. rectè pro nostrâ necitur argumentum sententiâ. Verba sunt:
Cum autem venerit Paracletus quem ego mittam vobis à Patre. Ad quem
 locum curatissimè adnotatum est *Aquinati Thomæ*, quinque esse mit-
 tendi modos; è quibus omnibus non nisi is retinendus sequendusve
 heic fuerit, qui in ordine ipsi est tertius, seu qui sit secundum originè,
 veluti flos emittitur ab arbore: vel, quod idem est, qui sit per æternam
 processionem. Alia quæ & ex Scripturis, & ex Antiquitatè afferri pro
 nobis quirent, brevitatis causâ, silentio præterimus. Objectiones græ-
 corum adeò graves profectò prægnantesq; non sunt, ut à sententiâ
 nos dimovere nostrâ possint, aut responderi abs nobis ad easdem ne-
 queat. Ceterum id tùm curabimus negotium, ubi prolixior super eo
 ipso, quod jam versamus, capite differendi commentandivè porrige-
 tur occasio. Hoc nunc saltem monere utiq; causariq; eximiæ fuerit
 operæ, Græcos, hos præcipuè, qui circa hanc controversiam modera-
 tiores

tiores sint, & cum Photianâ, de quâ supra, blasphemiâ impietateq; nil
 omninò habeant commercii, hosce, inquam, Græcos, processionem
 Spiritus à Patre cum Evangelio admittentes, & processionem hanc à
 Filio hætenus nondum agnoscentes, fatentes tamen Spiritum S. ter-
 tiam esse in Deitate hypostasim, verum Deum, ejusdem cum Patre &
 Filio substantiæ, & ipsum Spiritum, Filii esse qv oq; Spiritum, non esse
 hæreseos temere (qvanquam ab errore, ut brevi ante monebamus,
 absolvi non possint) condemnandos; sed nec abs Latinis, tanquam
 spurca & spuria Ecclesiæ membra, intolerabili ac diro schismate in-
 interveniente, abjectandos. Nobis certè videtur, eo, qvè posuimus, ca-
 su, Christianam caritatem longè suadere mitiora, nec ullâ ratione de-
 corum aut pium esse, uti ista tam celebris natio, tam ampla Christia-
 norū portio, adeò inclementer abs nobis vel vapulet, vel excipiat. Sed
 de hac etiam re alibi diffusius. Abs vobis jam saltem, **STUDIOSI**
O JUVENES! (vos enim compellendi præcipua est & urget utiq; ra-
 tio) requirimus, ut, qvanta in Nos DEI sit benignitas, apud qvos vera,
 pia, & Catholica de SPIRITU S: viget doctrina, errorum, qvales ex-
 tra, de quo commentati sumus, casum, aliquantò minorem, stolidos
 partim, partim impios oppidò multos Satanas in Ecclesiam identi-
 dem invexit, penitus immunis, agnoscatis; & Patri luminum, abs
 quo omnis donatio bona, & omne integrum donum proficiscitur,
 pro limpidâ veritatis luce & sinceritate doctrinæ clementissimè no-
 bis cencestâ, gratias agatis; feriisq; hisce pentecostalibus non alibi, qvâ
 in cætu sacro compareatis, veritatem Christianæ de Spiritu S. doctri-
 næ & fidei uberius disertiusq; exposituris divini verbi præconibus
 attentè operam detis; id deniq; seriò, inqve omni vitâ vestrâ agatis,
 ut animi vestri sacratissimi SPIRITUS jugiter templa sint; ipseq;
 & vobis, & conatibus vestris, dictis, factis pro-
 pitius adspirare dignetur.

Valete.

ipsam quod attinet, errant sine dubio Græci, & sa-
 lixq;: Enimvero si vel maximè *κατὰ τὸ πρῶτον* au-
 pturis sacris non reperias, SPIRITUM S. etiam à
 tis id tamen per pronam, facilem, luculentam
 collectionem inde deducitur. Principes, ex quib
 sunt Joan. xvii. 10. it. Joan. xvi. 14. in quibus, quæ
 esse dicuntur; & contra; quæ Filii, non minus Pa-
 habeat, ea verò omnia sua pariter esse, Filius innu-
 gumenta possunt planè stringentia: Si omnia,
 sunt, habet etiam virtutem spirandi; sed om-
 CHRISTI sunt; solâ sc. relatione, seu paternitate
 hic sit Filius, ille Pater. E. 2. Evidentius idem ipse
 cebit ex eo, quòd dicitur *Spiritus Filium glorificat*
sint ipse, accipiet, & Apollolis annuntiabit. Quin
non locuturus à semet ipso, sed ea tantum locuturus, q
erit. Quod si enim Spiritus S. id quod loquitur
 qvitur, sed ex eo, quod Filii est, accipit, oritur uti
 una Persona divina ab alterâ cognitionem no-
 quæ ignoret, addiscat: omnes enim ex æquo doc-
 æqvè perfectæ; sed per æternam processionem. S.
 xv. 26. rectè pro nostrâ necitur argumentum s.
Cum autem venerit Paracletus quem ego mittam v
 locum curatissimè adnotatum est *Aquinati Thon*
 tendi modos; è quibus omnibus non nisi is reti-
 heic fuerit, qui in ordine ipsi est tertius, seu qui si
 veluti flos emittitur ab arbore: vel, quod idem est
 processionem. Alia quæ & ex Scripturis, & ex A-
 nobis qvirent, brevitatis causâ, silentio præterim-
 corum adeò graves profectò prægnantesq; non
 nos dimovere nostrâ possint, aut responderi abs-
 qveat. Ceterum id tum curabimus negotium, u-
 ipso, quod jam versamus, capite differendi com-
 tur occasio. Hoc nunc saltem monere utiq; cau-
 opera, Græcos, hos præcipuè, qui circa hanc con-

raise pro
 s in Scri-
 dere; sa-
 lam, sive
 eat, loci
 iam Filii
 væ Pater
 nferi ar-
 ter, Filii
 et pater,
 eo, quòd
 obare li-
 is, quæ
 Spiritus
 io audi-
 non lo-
 io, cum
 inquam,
 sunt, ut
 ex joan-
 ba sunt:
 id quem
 esse mit-
 endusve
 originè,
 æternam
 ferri pro-
 nes græ-
 tentiâ
 dem ne-
 super eo
 porrige-
 iæ fuerit
 modera-
 tiores

